

heeft vaak 'gewonnen', maar vecht inmiddels gelukkig vóór de natuur. Om ook dit gevecht te winnen zal echter zwaarder gescht gebruikt moeten worden dan tot nu toe. Om concreet te zijn, vanuit een botanische optiek zijn een aantal voorwaarden voor herstel van de natuurwaarde ingevuld, zoals het verwijderen van de populieren en het verhogen van de waterstand. Soorten die sterk zijn achteruit gegaan, zoals de Schildereprijs, vinden in het Dubbroek een wijkplaats. Echter, de negatieve invloed van inzijging en toestroom van voedselrijk en vervuild water uit de direkte omgeving is dermate groot dat de grenzen van het herstel snel bereikt zijn. Planten voor nieuwe maatregelen gaan in de goede richting, maar vertonen letterlijk en figuurlijk nogal wat lekken.

Het beste zou zijn om een ruime bufferzone te creëren. Pas dan komen de potentiële natuurwaarden van het Dubbroek volledig tot ontwikkeling.

SUMMARY

NEW DEVELOPMENTS AT THE 'DUBBROEK'

The Dubbroek is an ancient meander of the river Meuse. Over the past ten years, the numerous poplars planted in the area for wood production were cleared away, with a view to restoring the site to its original state. In addition, measures were taken to raise the water levels in the marshy area. In order to monitor developments, the present vegetation of higher plants and mosses was surveyed and compared with that of the nearby Koelbroek meander. The vegetation at the Dubbroek was found to show signs of recovery, but common species indicative of eutrophic soils still dominate in many places. There is a clear influence of the intensive agricultural and horticultural activities in the direct vicinity of the area.

LITERATUUR

- ANONYMUS, 1981. Limburgse landschappen. Handboek van natuurterreinen en landschappen in de provincie Limburg. Uitgegeven door de stichting het Limburgs Landschap, Arden.
- ANONYMUS, 1983. Beheersplan Dubbroek 1983-1993. Intern rapport van de stichting het Limburgs Landschap.
- COOLEN, F.C.M., 1993. Het veranderende Koelbroek. Natuurhistorisch Maandblad 82 (2): 30-35.
- CORTENRAAD, J. & T. MULDER, 1989. Bedreigde planten van Limburg. Natuurhistorisch Maandblad 78 (11): 181-189.
- LANDWEHR, J., 1980. Atlas Nederlandse Levermossen. Kon. Ned. Natuurhist. Vereniging.
- MEIJDEN, R. VAN DER, 1989. Atlas van de Nederlandse Flora. Deel 3. Leiden.
- ORANJEWOUDE, 1993. Conceptplan integraal waterbeheer Maasmeanders. In opdracht van provincie Limburg.
- SIEBEL, H.N., A. APTROOT, G.M. DIRKSE, H.F. VAN DOBBEN, H.M.H. VAN MELICK & A. TOUW, 1992. Rode lijst van in Nederland verdwenen en bedreigde mossen en korstmossen. Gorteria 18 (1): 1-20.
- TOUW, A. & W.V. RUBERS, 1989. De Nederlandse Bladmossen. Stichting Uitgeverij Kon. Ned. Natuurhist. Vereniging.
- WEEDA, E.J., R. VAN DER MEIJDEN & P.A. BAKKER, 1990. Rode lijst van de in Nederland verdwenen en bedreigde planten (*Pteridophyta* en *Spermatophyta*) over de periode 1.1.1980-1.1.1990. Gorteria 16: 1-26.

BOEKBESPREKINGEN

FOSSIELEN

CYRIL WALKER & DAVID WARD, 1993. Baam, Bosch & Keuning. Uitgegeven in de reeks Sesam Natuur-handboeken. f 49,50.

De ondertitel op de omslag is wat pretentius: 'De gids voor het herkennen van meer dan 500 soorten fossiele planten en dieren uit de hele wereld'. Even pretentius is de omschrijving van de serie Sesam Natuur Handboeken waarvan dit boek deel uitmaakt: veldgidsen en encyclopedieën in één. Natuurlijk is het géén veldgids en ook géén encyclopedie, zoals de uitgever suggereert. Maar thuis wat bladerend krijg je wel een aardig overzicht van de verschillende fossiele plant- en diergroepen. En wie in de materie is geïnteresseerd, beleeft ook veel plezier aan de geboden informatie. Plezier om de informatie zelf of (bij wat meer kennis van zaken) om de gemaakte keuzen. De kenner fronscht echter de wenkbrauwen bij de soms wat makkelijk opgeschreven generalisaties of bij de onnauwkeurigheden van (vermoedelijk) de vertalers. Het is in ieder geval een kloeiende gids van 320 bladzijden met een duizendtal kwalitatief uitstekende illustraties. De auteurs willen met dit boek de verzamelaar helpen door het bieden van informatie over een groot aantal algemene zowel als zeldzame en meer spectaculaire fossielen uit de collectie

van het Natural History Museum in Londen. Dat gebeurt dan in de vorm van foto's en beschrijvingen volgens een vast stramen dat goed en overzichtelijk is opgezet. Daarmee zou de verzamelaar in staat moeten zijn om alvast 'tot een voorlopige determinatie te komen'.

Voor de amateur-paleontoloog is dit boek echt geen noodzakelijk werk maar voor geïnteresseerde leken is het een leuk boek. Leuk door zijn opzet, de goede illustraties en de 'doorsnee van de fossiele erfenis' die gegeven wordt. Ik zal het echt zo nu en dan wel eens uit de kast halen.

Douwe Th. de Graaf

JAARBOEK NATUUR 1993, PGO - FLORA EN FAUNA

C.A.M. VAN SWAAY & I. VAN HALDER (red.), 207 pp. Uitgegeven door de Vlinderstichting, te bestellen door overmaking van f 20 (incl. verzend- en administratiekosten) op giro 513.44.25 van De Vlinderstichting o.v.v. Jaarboek Natuur 1993.

PGO staat voor Particuliere Gegevensleverende Organisaties. In 1985 werd vanuit deze groepen documentatie geleverd voor de rapportage 'Toestand van de Natuur', die op zijn beurt weer de

basis vormde voor het Natuurbeleidsplan. Thans hebben deze organisaties een eigen uitgave verzorgd: het Jaarboek Natuur 1993.

De werkgroepen bestrijken een groot deel van de flora en gewervelde fauna. De ruim 20.000 ongewervelde diersoorten die ons land telt, komen slechts gedeeltelijk aan bod. Niettemin omvat de databank van de European Invertebrate Survey zo'n half miljoen basisgegevens, aangedragen door dertig werkgroepen.

De aard van de bijdragen is verschillend. FLORON bijvoorbeeld beschrijft het onderzoek aan twee zogenaamde Attractieve Aandachtsoorten, Dotterbloem en Waterviolier. Het Vissen Inventarisatie Platform (VIP) wijdt een artikel aan het voorkomen van een exoot: de Amerikaanse hondsvij. Ondanks de verschillen in benadering kan uit al deze bijdragen een gezamenlijke conclusie worden getrokken: bij de meerderheid van de plant- en diergroepen zijn meer soorten in aantal afgenomen dan toegenomen en zijn er meer uitgestorven dan nieuw gevestigd. Dat gebeurt in hoog tempo. Klimaatveranderingen spelen daarbij een rol. Belangrijker oorzaken lijken biotoopvernietiging, vermeting en verdroging te zijn. Voor de verslaglegging van de toestand van de Nederlandse natuur is te hopen dat dit Jaarboek opvolgers krijgt.

F.N. Dingemans-Bakels